

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญ ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย การอภิปรายและข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงาน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดนครพนม มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.1.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดนครพนม

1.1.2 เพื่อศึกษาการดำเนินงาน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดนครพนม

1.1.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดนครพนม

1.1.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดนครพนม

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัย แยกออกเป็น 4 ส่วน คือ ครู นักเรียน ผู้ปกครองและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 280 คน ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23 ในพื้นที่จังหวัดนครพนม จำนวน 6 แห่ง โดยใช้ประชากรทั้งหมด จำนวน 46 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกโดยวิธีเจาะจง คือ กลุ่มตัวอย่างที่ 2 คัดเลือกเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 87 คน กลุ่มตัวอย่างที่ 3 คัดเลือกเฉพาะผู้ปกครองนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 87 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ 4 คัดเลือกเฉพาะแม่บ้านเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประกอบอาหารกลางวันเลี้ยงเด็กนักเรียน โรงเรียน จำนวน 10 คน/โรงเรียน รวม

60 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 4 ชุดตามกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สถิติพรรณนา ใช้บรรยายลักษณะของข้อมูล เช่น ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนใน

จังหวัดนครพนม

ข้อมูลทั่วไป พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจังหวัดนครพนม ร้อยละ 60.90 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 37.96 ปี ปฏิบัติงานมาแล้วระหว่าง 10-20 ปี ซึ่งครูมีความรู้ทางการเกษตรด้านพืชมากที่สุด และได้รับความรู้จากหน่วยงานของกรมส่งเสริมการเกษตร โรงเรียนมีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 3 ไร่ โดยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ราบและสม่ำเสมอ แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตรส่วนใหญ่จากระบบชลประทาน มีปริมาณน้ำ/คุณภาพเพียงพอและเหมาะสมต่อการเกษตร โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาแหล่งน้ำ สำหรับนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ส่วนใหญ่ร้อยละ 55.20 เป็นเพศหญิง ผู้ปกครองจะประกอบอาชีพทำนาและพักอาศัยกับบิดาและมารดาเป็นส่วนใหญ่ สำหรับผู้ปกครองและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มากกว่าระดับอื่นๆ โดยเป็นมีความเกี่ยวข้องเป็นบิดา/มารดา และประกอบอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่

1.3.2 การดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียนตำรวจ

ตระเวนชายแดน ในจังหวัดนครพนม

การดำเนินงานโครงการเกษตร ๑ ด้านการผลิตการเกษตรเพื่อสนับสนุนการประกอบเลี้ยงอาหารกลางวัน พบว่า โรงเรียนใช้วิธีการปรับปรุงบำรุงดินโดยทำน้ำหมักชีวภาพ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินการจัดทำแผนการผลิตพืชและแผนการประกอบอาหารกลางวัน ได้รับการสนับสนุนวัสดุการเกษตรและวัสดุทางการประกอบอาหารตรงกับความต้องการ และทันตามฤดูกาลผลิต โดยวัสดุการเกษตรและวัสดุแปรรูปถนอมอาหารส่วนใหญ่มีคุณภาพดี มีการจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกรและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และยังมีกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการประกอบเลี้ยงอาหารกลางวันอย่างต่อเนื่อง นักเรียนและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการผลิตพืชและแผนประกอบอาหารกลางวัน โดยนักเรียนได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบกิจกรรมการเกษตร และผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิตพืชแผนประกอบอาหารกลางวัน

ด้านการผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ พบว่า โรงเรียนมีการผลิตอาหารประเภทถั่วเมล็ดแห้งและประเภทผักยังไม่เพียงพอ การแปรรูปและถนอมอาหาร พบว่า โรงเรียนมีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกี่ยวกับการแปรรูปและถนอมอาหารโดยการเข้ารับการฝึกอบรม

ด้านการประกอบอาหารกลางวัน อาหารเสริมคุณค่าและถูกสุขลักษณะ พบว่า โรงเรียนมีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบอาหารกลางวันหลักโภชนาการโดยการเข้ารับการฝึกอบรมเป็นส่วนใหญ่ จัดให้นักเรียนคิมนมปริมาณคนละ 200 ซี.ซี. ต่อวันได้ครบทุกวัน เครื่องมือและอุปกรณ์ในการประกอบอาหารมีความเหมาะสมและใช้งานได้ดี สุขลักษณะของอาคารสถานที่ดีและเหมาะสม

1.3.3 ความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดนครพนม

ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดนครพนม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ยกเว้น โรงเรียนสามารถปลูกพืชผัก ถั่วเมล็ดแห้ง เพื่อนำมาประกอบเลี้ยงเป็นอาหารกลางวันได้อย่างเพียงพอและต่อเนื่องตลอดเทอม อยู่ในระดับน้อย

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดนครพนม

พบว่า ครูของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดนครพนม มีความคิดเห็นต่อปัญหาในการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเห็นว่าการผลิตการเกษตรเพื่อการประกอบอาหารกลางวัน ปัญหาระดับปานกลาง ส่วนสภาพพื้นที่ทางการเกษตร สภาพแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การประกอบอาหาร อาหารเสริมคุณค่าทางโภชนาการ และถูกสุขลักษณะ การแปรรูปและถนอมอาหาร และการผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการอยู่ในระดับน้อยทุกประเด็น โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

1) ด้านสภาพพื้นที่ทางการเกษตร ควรมีการปรับปรุงบำรุงดินอย่างสม่ำเสมอ มีการปลูกพืชที่หลากหลาย เพื่อลดการระบาดของศัตรูพืช และการปลูกพืชหรือดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรให้เหมาะสมกับพื้นที่

2) ด้านสภาพแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบปัญหา ด้านปริมาณน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการ โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้ง ในการร่วมกันวางแผนและสนับสนุนในการจัดหาแหล่งน้ำมาให้ใช้ได้เพียงพอตลอดทั้งปี

3) ด้านการผลิตการเกษตรเพื่อการประกอบอาหารกลางวัน ควรมีความรู้และเข้าใจในการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมเพื่อลดการสูญเสียของผลผลิตและคุณค่าทางอาหาร

4) ด้านการผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ควรมีการผลิตอาหารให้เพียงพอ กับความต้องการ ควรมีแผนการผลิตในช่วงฤดูที่ให้ผลผลิตน้อย เช่น ฤดูแล้ง ควรมีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างเหมาะสมเพื่อลดการสูญเสียผลผลิตจากแมลงศัตรูพืช และโรคพืช

5) ด้านการแปรรูปและถนอมอาหาร ควรมีการดำเนินการให้ความรู้ในการแปรรูป และถนอมอาหารอย่างต่อเนื่องควรมีการนำอาหารที่ได้จากการแปรรูปและถนอมอาหารมาจัดทำอาหาร ให้หลากหลายเพื่อจูงใจให้เด็กนักเรียนสนใจในการรับประทานอาหาร เนื่องจากเด็กนักเรียนบางคนมักจะรับประทานอาหารที่ถนอมไว้ เช่น ผักกาดดอง หน่อไม้ดอง เป็นต้น

6) ด้านการประกอบอาหาร อาหารเสริมคุณค่าทางโภชนาการ และถูกสุขลักษณะ ควรมีการให้ความรู้เรื่องหลักการสุขาภิบาลในการผลิตอาหารให้ความรู้ด้านโภชนาการ

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดนครพนม จากผลการวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไป ผลการดำเนินงาน ความคิดเห็น ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการ ฯ พบว่า

2.1 ข้อมูลทั่วไป ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจังหวัดนครพนมเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านการเกษตรและปฏิบัติงานมาแล้วระหว่าง 10 - 20 ปี แสดงให้เห็นว่าครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานโครงการ ฯ ในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน ผู้ปกครองและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แต่เนื่องจากครูส่วนใหญ่จะจบการศึกษาด้านการเกษตรและสาขาอื่น ๆ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมการดำเนินงานโครงการในภาพรวม เช่น ด้านการแปรรูป การถนอมอาหาร การสุขาภิบาลอาหารและโภชนาการ ดังนั้น จึงควรมีการเพิ่มเติมความรู้ดังกล่าว โดยการบูรณาการงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทุกภาคส่วนผ่านการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิตพืชแผนประกอบอาหารกลางวัน ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานโครงการ ฯ เพื่อสะท้อนความต้องการของทุกส่วนที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับพิธีฐิติศักดิ์ ทัศนศิริ (<http://www.research.doae.go.th>) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเจ้าพ่ออุบลรัตน์ 2 หมู่ที่ 6 บ้านน้ำแพร่ อำเภอพร้าวก้าง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการดำเนินงานโครงการ

เกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ปัญหาที่ประสบคือ ขาดแคลนบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่มีหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีด้านการเกษตร การจัดการผลผลิตการแปรรูปและถนอมอาหาร และประเวศ โจนนคร (<http://www.research.doae.go.th>) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนานกปีด พบว่าควรจัดส่งครูผู้รับผิดชอบโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันเข้ารับการอบรมเพื่อรับความรู้เพิ่มเติม ทำนองเดียวกันพรทิพย์ ศรีแสงจันทร์ (<http://www.research.doae.go.th>) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานต่อการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในเขต 2 พบว่าไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบโครงการเนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการดำเนินงาน

2.2 การดำเนินงานโครงการ ความคิดเห็น ปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่ามีประเด็นที่มีความสอดคล้องกันที่สำคัญ คือ โรงเรียนไม่สามารถผลิตอาหารประเภทถั่วเมล็ดแห้ง และประเภทผักได้เพียงพอสำหรับการประกอบอาหารกลางวันแก่นักเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการประกอบอาหารและภาวะโภชนาการของนักเรียน ดังนั้น จึงควรมีการทบทวนแผนการผลิตพืชและแผนการประกอบอาหารว่าสาเหตุที่ไม่สามารถผลิตพืชได้ตามเป้าหมายเกิดจากสาเหตุใด พร้อมทั้งมีการจัดทำแผนในการดำเนินงาน/แผนการพัฒนาในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับโรงเรียนและระดับจังหวัด บูรณาการงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด ประมง ปศุสัตว์ สาธารณสุข ฯ เพื่อจัดทำเป็นต้นแบบการพัฒนาในทุกระดับ สอดคล้องกับกันยา กรมแสง (<http://www.research.doae.go.th>) ได้ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดสุรินทร์ พบว่าผลผลิตอาหารประเภทเนื้อสัตว์ ไข่เป็ด-ไก่ ถั่วเมล็ดแห้ง ผักและผลไม้ ไม่เพียงพอับความต้องการอาหารของนักเรียน จึงจำเป็นต้องจัดหาซื้อวัตถุดิบนอกโรงเรียนเพิ่มเติม เพื่อใช้ประกอบอาหารกลางวันและนิกุล ทองดี (<http://www.research.doae.go.th>) ได้ศึกษาผลการติดตามโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ปี 2549 พบว่าผลผลิตทางการเกษตรด้านพืชผัก ไม้ผล และถั่วเมล็ดแห้งของโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เพียงพอับความต้องการของนักเรียนตลอดทั้งปี ยังต้องจัดหาซื้อจากตลาดเพิ่มเติมในการประกอบอาหารกลางวัน โดยมีแนวทางในการพัฒนา 3 ระดับ ดังนี้

2.2.1 การพัฒนาระดับชุมชน กล่าวคือ โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน วัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่จะได้รับ และบทบาทหน้าที่ของคนในชุมชนในการมีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ฯ เช่น การมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิตพืช แผนการประกอบอาหาร การส่งเสริมการผลิตพืช การแปรรูปและถนอมอาหาร เป็นต้น

2.2.2 การพัฒนาระดับโรงเรียน กล่าวคือ ควรมีการบูรณาการกับชุมชนในการผลิตพืชโดยการส่งเสริมให้ความรู้ด้านการผลิตพืชและรับซื้อผลผลิตของชุมชนในการมาประกอบเลี้ยงอาหารกลางวัน เพื่อลดปัญหาผลผลิตไม่เพียงพอต่อการประกอบอาหาร มีการจัดส่งครูเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมด้านอื่น ๆ เช่น การแปรรูปและถนอมอาหาร การสุขาภิบาล การโภชนาการ เนื่องจากครูมีจำนวนจำกัดและจบสาขาเฉพาะด้านซึ่งยังไม่ครอบคลุมการดำเนินงานโครงการในภาพรวม

2.2.3 การพัฒนาระดับจังหวัด กล่าวคือ จังหวัดมีการติดตามนิเทศงานตามห้วงระยะเวลา สรุปผลการดำเนินงานโครงการ ฯ และทบทวนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ พร้อมหาแนวทางในการลดปัญหา ป้องกันการเกิดปัญหา และแก้ไขปัญหา โดยการบูรณาการงานทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดนครพนม แก่ผู้ปกครอง เช่น ความเป็นมาของโครงการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และความเกี่ยวข้องกับผู้ปกครองและนักเรียน

3.1.2 การทบทวนแผน/ผล การดำเนินงาน โครงการในรอบที่ผ่านมาพบปัญหาหรือความเสี่ยงที่จะทำให้การดำเนินงานโครงการไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด พร้อมหาแนวทางลดหรือป้องกันความเสี่ยงต่างตลอดกระบวนการดำเนินงานโครงการฯ ดังกล่าว

3.1.3 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบปัญหา ในการร่วมกันวางแผนและสนับสนุนในการจัดหาแหล่งน้ำมาให้ใช้ได้เพียงพอตลอดทั้งปี

3.1.4 นำประเด็นข้อเสนอแนะขึ้นพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการปรับปรุงและแก้ไข

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยการพัฒนาการดำเนินงาน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในจังหวัดนครพนม เป็นภาพรวมของจังหวัด ซึ่งในรายละเอียดโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ในครั้งต่อไปจึงควรวิจัยในลักษณะที่แคบลง